Legende van de fluit

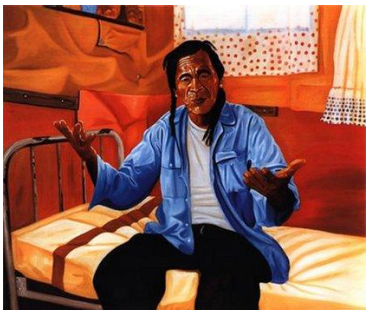

zoals verteld door Henry Crow Dog, Brule Sioux 1967

(Schilderij van Henry Crow Dog door Leonard Peltier)

Wel, jullie kennen het verhaal van onze fluiten, jullie hebben hun klank gehoord en gezien hoe mooi ze gemaakt zijn. Onze fluit, de siyotanka, is maar voor één soort muziek bestemd: liefdesmuziek. In oude tijden zag je mannen 's nachts - meestal een beetje verborgen, misschien ongezien - zo wat op zichzelf zitten leunen tegen een boom. Daar bedachten ze hun speciale melodieën, de liederen waarmee ze hun meisje het hof maakten.

Wij, indianen, zijn eigenlijk heel verlegen. Zelfs een jonge krijger die al verschillende gevechten gewonnen had, zou waarschijnlijk amper genoeg moed kunnen opbrengen om een knappe winchinchala – een meisje waar hij verliefd op was – aan te spreken. Daar kwam nog bij dat binnen het dorp geen enkel hoekje was waar een jongen met een meisje alleen kon zijn. De familietipi zat altijd vol volk en je kon natuurlijk niet zomaar hand in hand met je meisje het dorp uitlopen – dat wil zeggen als handjes vasthouden één van onze gewoonten zou zijn geweest en dat was het niet. Daarbuiten in het hoge gras en tussen de salie kon je door een bizon op de horens genomen worden, je kon in reepjes gescheurd worden door de klauwen van een grizzlybeer, een Pawnee kon je hoofd splijten met zijn tomahawk of je kon de Mila Hanske, de Lange Messen of met andere woorden de Amerikaanse cavalerie tegen het lijf lopen.

De enige mogelijkheid om je 'winchinchala' te ontmoeten was haar 's morgens heel vroeg opwachten wanneer de vrouwen met hun huiden zakken naar de rivier of de beek trokken om water te halen. Wanneer het meisje waar je een oogje op had eindelijk langs het waterpad voorbij kwam, kwam je tevoorschijn van achter één of andere struik en ging je zo staan dat ze je kon zien. En dat was zo ongeveer alles wat je kon doen om haar duidelijk te maken dat je geïnteresseerd was: daar een beetje dwaas staan grinniken, wat naar je moccasins staan staren, eens achter je oor krabben misschien.

De winchinchala deed ook niet veel meer dan blozen, een wat giechelen, je bekogelen met een wilde biet. De enige manier waarop ze je liet weten dat ze je leuk vond, was door haar tijd te nemen om haar waterzak te vullen en af en toe eens over haar schouder naar jou te gluren.

Dus fluiten moesten alles vertellen wat je zelf niet kon zeggen. 's Nachts, terwijl ze in haar vaders tipi op de buffelhuid lag, zou het meisje liggen

luisteren naar het klagende, roepende geluid van de siyotanka. Door de manier waarop ze bespeeld werd, zou ze weten dat het haar geliefde was, ergens daarbuiten. En als de elandmedicijn sterk genoeg was in hen beiden, zou ze misschien naar buiten sluipen om de muziek te volgen en hem te ontmoeten zonder dat iemand het merkte.

De fluit (siyotanka) wordt altijd van cederhout gemaakt. De vorm beschrijft de lange nek en de kop van een vogel met open bek. En hier begint de legende over hoe het Lakotavolk de fluit gekregen heeft.

Vroeger, veel generaties geleden, had het volk drums, ratels van kalebas, bull roarers[1], maar geen fluiten. In die lang vervlogen tijden ging een jonge man op jacht. Er was weinig vlees en de mensen in zijn kamp leden honger. Hij vond sporen van een eland en volgde ze lange tijd. De wijze, snelle eland bezit het medicijn van de liefde. Als een man elandmedicijn heeft, kan het meisje dat hij leuk vindt, er niet aan weerstaan met hem te slapen. Hij zal ook veel geluk hebben bij de jacht. Maar de jonge man waar ik het over heb, had geen elandmedicijn.

Vele uren later kreeg hij eindelijk zijn prooi in het oog. De jongeman was ervaren met pijl en boog. Hij had een goede, nieuwe boog en pijlen met rechte, dichte veren en stenen punt. Toch lukte het de eland elke keer weer net buiten schot te blijven en zo lokte hij de jonge man steeds verder mee. Die ging zo op in de achtervolging dat hij amper merkte waar hij liep.

Toen het nacht werd, was hij diep in een dicht woud beland. De sporen waren verdwenen en de eland ook. Er was geen maan. Hij besefte dat hij verdwaald was en dat het te donker was om de weg terug te vinden. Gelukkig vond hij een riviertje met koud, helder water en hij was voorzichtig genoeg geweest om een

huiden zak met 'wasna' – gedroogd vlees, geklopt met vruchten en niervet – mee te brengen, krachtig voedsel dat een man een paar dagen op de been kan houden. Nadat hij gegeten en gedronken had, rolde hij zich in zijn pelsen mantel, nestelde zich met de rug tegen een boom en probeerde te rusten. Maar hij kon niet slapen. Het woud was vol vreemde geluiden: het roepen van nachtdieren, het krijsen van uilen, het kraken van bomen in de wind. Het was alsof hij al deze geluiden voor het eerst hoorde.

[1] Houten schijf die bevestigd is aan het eind van een touw. Als de eigenaar dit instrument rondslingerde, maakte het een 'bulderend' geluid.

Plots was daar een heel ander soort geluid. Dit had hij nog nooit gehoord. Het was klagend en spookachtig. Hij werd er zo bang van dat hij zijn mantel strak om zich heen trok en aan zijn boog voelde om zeker te zijn dat die wel goed gespannen stond. Anderzijds leek het geluid op een lied, triest maar mooi, vol liefde, hoop en verlangen. En dan, voor hij het goed en wel besefte, viel hij in slaap. Hij droomde dat de vogel die men 'wagnuka' noemde, de Amerikaanse roodkopspecht, aan hem verscheen. Hij zong dat vreemd mooie lied en zei: "Volg me en ik zal het je leren."

De jager werd wakker toen de zon al hoog aan de hemel stond. Op een tak van de boom waar hij tegen leunde, zag hij de roodkopspecht zitten. De vogel vloog naar een andere boom, toen weer naar een volgende, maar hij was nooit ver weg. Hij keek de hele tijd om naar de jonge man alsof hij wou zeggen: "Kom dan!" En weer hoorde hij dat mooie lied. Met heel zijn hart verlangde hij ernaar de zanger te vinden. De vogel leidde de jager naar het geluid, fladderend tussen de bladeren, zijn helder rode kop gemakkelijk te volgen. Tenslotte landde hij in een cederboom waar hij op een tak begon te hameren. Het klonk als het snelle slaan op een kleine drum. Ineens kwam er een windvlaag op en weer hoorde de jager een prachtig geluid recht boven zijn hoofd.

Hij ontdekte dat het lied van de dode tak kwam waar de specht met zijn bek tegen klopte. Hij realiseerde zich ook dat de wind het geluid maakte toen die door de gaten speelde die de specht gemaakt had.

"Kola, vriend," zei de jager, "laat mij deze tak meenemen naar huis. Jij kan je een andere maken."

Hij nam de tak, een hol stuk hout, ongeveer zo lang als zijn onderarm, vol met spechtengaten. Hij stapte terug naar zijn dorp, zonder vlees maar niettemin gelukkig.

In zijn tipi probeerde de jongeman de tak voor hem te laten zingen: hij blies erop, zwaaide ermee… geen geluid! Hij werd er triestig van, hij wilde dat wonderbaarlijke, nieuwe geluid zo graag horen. In de zweethut zuiverde hij zichzelf en klom naar de top van een afgelegen heuvel. Daar, rustend met zijn rug tegen een rots, vastte hij. Vier dagen en nachten lang at of dronk hij niets, smekend om een visioen dat hem zou vertellen hoe hij de tak kon laten zingen. Midden in de vierde nacht verscheen de wagnuka, de vogel met de rode kop. "Kijk", zei hij en veranderde in een man. Zo toonde hij de jager hoe hij de tak kon laten zingen. Steeds weer zei hij: "Let op! Kijk hier nu goed naar!" En in zijn droom keek en observeerde de jonge man heel aandachtig.

Toen de jonge man wakker werd, vond hij een ceder. Hij brak een tak af en werkte vele uren om hem met een peesboor uit te hollen, net zoals hij het de specht had zien doen in zijn droom. Hij gaf de tak de vorm van een vogel met een lange nek en open bek. Hij verfde de bovenkant van de kop van de vogel met washasha – de heilige rode kleur. Hij zei gebeden, hield de tak in wierook van brandende salie, ceder en zoet gras. Hij liet zijn vingers over de gaten spelen zoals hij de vogelman in zijn visioen had zien doen terwijl hij zachtjes in het mondstuk blies. En plots was het lied daar, spookachtig en onbeschrijflijk mooi, drijvend op de wind tot in het dorp. Daar waren de mensen die het hoorden stomverbaasd en vervuld van vreugde. Met de hulp van de wind en de specht had de jonge man hen de eerste fluit gebracht.

In het dorp woonde een 'itanchan' – een belangrijke chief. Deze itanchan had een mooie maar trotse dochter die ervan overtuigd was dat geen enkele jongeman goed genoeg voor haar was. Velen hadden haar het hof gemaakt maar ze had ze allemaal de laan uit gestuurd. De jager die de fluit gemaakt had, besloot dat zij nu net dé vrouw was voor hem. Terwijl hij aan haar zat te denken, componeerde hij een speciaal lied. Op een nacht ging hij achter een grote boom staan, speelde het op zijn siyotanka en hoopte dat het lied haar zou betoveren zodat ze van hem zou gaan houden. Plots hoorde de winchinchala het. Ze zat gezellig in haar vaders tipi buffelvlees en tong te eten. Eigenlijk wou ze in de tipi bij het vuur blijven zitten maar haar voeten trokken naar buiten. Ze trok ze terug maar haar voeten wonnen de strijd. Haar hoofd vertelde haar: "Zachtjes aan, trager!" Maar haar voeten zeiden: "Sneller! Sneller!" Ze zag de jonge man in het maanlicht staan, hoorde de fluit. Haar verstand zei: "Ga niet naar hem toe, hij is arm." Haar voeten zeiden: "Ga dan! Ren!" En weer hadden haar voeten het laatste woord.

Zo stonden ze oog in oog. Haar hoofd raadde haar aan te zwijgen; haar voeten drongen aan: "Zeg dan iets." En dat deed ze: "Koshalaka, jonge man, ik ben helemaal de jouwe." Toen gingen de jonge man en de winchinchala onder één deken bij elkaar liggen.

Later vertelde ze hem: "Koshkalaka, krijger, ik vind je aardig. Laat je ouders een geschenk naar mijn vader, de chief, sturen. Het maakt niet uit hoe klein het is, het zal aanvaard worden. Laat je vader bij de mijne een goed woordje voor je doen. Doe het snel, doe het nu!"

En zo werden de vaders het spoedig eens over de wensen van hun kinderen. De trotse winchinchala werd de vrouw van een jager en hijzelf werd een grote chief. De andere jonge mannen hadden het verhaal gehoord en gezien. Dus kort daarna begonnen zij ook te fluiten op cederen takken, gesneden in de vorm van vogelkoppen met lange nek en open bek. De prachtige liefdesmuziek reisde van stam naar stam en liet de voeten van meisjes naar plaatsen lopen waar ze niet zouden moeten zijn. En zo is de fluit naar het volk gebracht, dankzij de ceder, de specht en deze jonge man die dan wel geen eland geschoten had maar wel wist hoe hij moest luisteren.